

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasi Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članrino že plačano naročino za list. Za oglase in reklamnne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

III. pokrajinska skupščina „UJU poverjeništvo Ljubljana“ — v Ptuj.

Vztrajnost delegacije: zborovanja so trajala v soboto od 11.—12. ter od 2. pop. do 1. ure ponoči, vzdržno v nedeljo od 9. dop. do 2. pop. — Mladina vstaja. — Sijajen polet nove duhovne orientacije. — Občni zbor „Učiteljske samopomoči“ in „Učiteljskega Doma“. — Seja Slov. Šol. Matic. — Častna izvršitev naloge Ptujkega učit. društva.

Ptuj, dne 7. julija.

Ptujsko učiteljsko društvo je dokumentiralo dne 7. in 8. t. m. slovenskemu učiteljstvu svojo veliko notranjo silo, voljo in tovarišstvo, ki ga goji do lastnih vrst; svojo veliko gostoljubnost in požrtvovalnost z nastanjenjem in oskrbo prehrane, in svoja velika in plemenita srca katerih duh je odseval iz vsakega posameznika in celote. Ta požrtvovalnost okrajnih učiteljskih društev za vodstvo ona sila in moč, ki vpliva kot prenavljajoč krj in srce, da prične z novimi življenjskimi silami zopet lačje delovati in dvigne celotno telo ter ga podkrepí za nove borbe in nove ideale.

Ptujška skupščina pa ima zaznamovati še druge, zelo važne uspehe. Točnost navzočnosti vseh delegatov, vzorna disciplina in velika vztrajnost so one sile, ki so se zrcalile na tej skupščini v rekordni meri. Občudovanja vredni so bili naši najmlajši in naši najstarejši preizkušeni borci, ki so vztrajno sledili in se udeleževali razprav od jutra do pozne ure preko ponoči ne izvemši našega dičnega predsednika tov. L. Jelenca, ki je oba dni vodil sam zborovanje. V tem vidimo veliko in močno posebno silo ki ji ni kmalu enake.

Drug pojav ki je vzbujal našo pozornost, je bilo posebno veliko število naših najmlajših, ki so prihili na skupščino. Ne kot pasivni člani samo poslušalci — njih aktivnost je vzbujala našo pozornost in njih prava in globoka usmerjenost pri razpravah. V tem vidimo našo bodočnost! Mladina, naša sreča so na tvoji strani, naš in je v tebi!

In tretji največji uspeh je visok duhovni polet in nove smeri, novi ideali, ki prihajajo ravno od mladine v naše vrste. Osmeliemo se izreči, da je bila ptujška skupščina nekak mežnik med staro in novo orientacijo katere pričetek in mežnik v zgodovini nam bo označeval naš zgodovinski Ptuj, Duhovna poglavitost in pričetek dela k tozadevni enotni orientaciji je ona naša največja dobrina, ki nam jo je pokazala ptujška skupščina. To je znak, da naša organizacija napreduje tudi idejno in da ji tudi v tem oziru ne manjka osvežujočih studenčnih dotokov.

Srečjem na kolodvoru.

Na kolodvoru je doše pozdravil predsednik Ptujkega učiteljskega društva tov. Majcen in ptujski župan g. Lozinšek. Oba je izrekel zahvalo na prigrnem srečanju pov. tov. L. Jelenca.

SEJA ŠIRJEGA SOSVETA IN ODSEKOV.

Točno ob 11. uri dopoldne je bil zbran polnoštevilno širši svet z odseki in množičnimi delegati v risalnici Mladice.

Poverjenik tov. Luka Jelenec je otvoril sejo.

Predložil okrajnih učiteljskih društev so se izročili načelnikom odsekov.

Volitev strokovnega tajnika in urednika »Učit. Tov.«

Za strokovnega tajnika je bil izvoljen tovariš Rudolf Dostal, za urednika »Učiteljskega Tovariša« pa tov. Ivan Dimnik.

Volitev upravnika rezervnega sklada in knjižničarja se je preložila na popoldan, volitev stalnih članov odsekov pa na prvo sejo širjega sosveta.

Dopolnitev odsekov po § 21. e) poslovnika

Dopolnitev odsekov s člani izven stalnih članov odsekov, ki jih je izbrati iz predsednikov okrajnih učiteljskih dru-

štev in delegatov se ni izvršila tako kakor bi bilo želeli.

Težave je delalo to, ker se je prvič izvajal novi poslovnik in so se člani še premalo poglobili vani ter okrajna učiteljska društva niso že prej pripravila predloge za to točko.

Pomožitev odsekov za to priliko se izvrši iz treh razlogov: 1. da se pritegnejo k sodelovanju v odseke tudi oni člani, ki bi sami radi sodelovali na posameznih poljih; 2. da so ti člani nekaka kritika delovanja stalnih članov odsekov (torej uprave) kot zaupniki ostalega članstva; 3. da se da delegatom prilika, da tudi v odsekih lahko govorijo predloge, ki jih je stavilo posamezno okrajno učiteljsko društvo.

Vkljub temu se je še dokaj članov prostovoljno prijavilo v odseke, nekaj pa jih je bilo predlaganih.

Pripomniti pa je ob tej priliki da ima vsak član pravico prisostvovati pri odsekovih sejah s pravico govora, a ne sodelovanja.

SEJE VSEH 8 ODSEKOV.

Odseki so zborovali deloma že dopoldne, nadaljevali so potem svoje razprave popoldne od 2.—5. ure.

Pripravljali so material za večerno zborovanje delegacije in razpravljali o predloženih okrajnih učiteljskih društev.

Posebno razveseljivo je bilo to, da je mnogo članstva prisostvovalo sejam odsekov in je kazalo zanimanje za razprave. V to svrhu so tudi seje odsekov javne in dostopne vsem članom.

Zborovanje delegacije.

Točno ob 5. uri je pričela zborovati delegacija v Društvenem domu. Dvorana je bila že ta dan polna. Delegati so bili polnoštevilno navzoči.

Poročilo poverjenikov.

Delegacijo je otvoril pov. tov. L. Jelenec s sledečimi besedami:

Čestna delegacija! Kakor običajno vsako leto pri delegacijskem zasedanju, se hočemo tudi letos v kratkih potezah ozreti na gibanje in delovanje ljudskošolskega učiteljstva Slovenije ter na gibanje in delovanje učiteljstva v vsej lepi naši državi.

V podrobnosti delovanja ožjega in širjega sosveta od zadnjega zborovanja, ki se je vršilo ob začetku lanskega leta na Bledu pa do danes, se ne bom spuščal, povzel bodete to iz tainikovega poročila. Omeniti hočem le glavne momente našega dela, dotakniti se le onih važnih dogodkov, ki globoko režejo ali bodo rezali v naše življenje v razmere našega stanu, ki odločajo za 10 in 10letja usodo našega šolstva.

V minulem upravnem letu je deloval ožji in širši svet UJU poverjeništvo Ljubljana po navodilih in sklepih okrajnih učiteljskih društev in po prilikah, ki so jih donesle trenutne razmere. To delovanje se je izključno klanjalo načelu: dobrobit šoli in učiteljstvu.

Ožji in širši svet sta reševala svojo ne baš lahko nalogo v soglasju in sporazumu Glavnega Odbora UJU v Beogradu ker so bile letos vse leto na dnevnem redu stvari, ki so velikega pomena in interesa za celokupno učiteljstvo.

Prvi pogled naš je bil obrnjen na utrditev Udruženja. Pred tremi leti smo položili v Beogradu temelji tej mogočni zgradbi: delamo in utrujemo na široki podlagi, a dovršili stavbe še nismo.

Naipopolnejše je izvedena organizacija v Sloveniji, saj je le malo učiteljstva, da bi ne korakalo pod našim praporom, da bi ne bili istih načel ne imeli istih

stremljeni in ne hrepeneli za istimi cilji. Okrajna učiteljska društva delujejo z malimi izjemami vzorno, pisarna strokovnega tajništva funkcionira prav dobro: vsi se zavedamo svojih dolžnosti do centra. Naši strokovni listi so lepo urejeni in služijo v polni meri svojemu namenu.

Slabše je izvedena organizacija po nekaterih drugih pokrajinah naše domovine, toda izpopolnitve se od dneva do dneva. Najžalostnejše so bile razmere še pred nedavnim časom v Hrvatski, a tudi ondi se je obrnilo na bolje, saj bomo šteli kmalu dva tisoč tovarišev, ki so se pridružili naši organizaciji in so z nami istih misli in želja.

Toda šele takrat, ko bo vse učiteljstvo v državi tesno združeno ko bo med nami samo en hlev in en pastir, ko se bo vse učiteljstvo v državi z zaupanjem obračalo v našo centralo, ko bodo tudi naši listi urejeni centralistično šele takrat bomo s ponosom lahko rekli, naše delo je dovršeno, naša organizacija je popolna. V izvršitev te naše naloge je bil v prvi vrsti urt naš pogled.

Na lanskem delegacijskem zborovanju na Bledu smo izrekli nado, da bo v minuli upravní dobi dovršena uradniška pragmatika in da stopi v veljavo vsaj do 28. junija letos. Naše nade se niso uresničile. Dogotrajne ministrske krize razne siletke, nasprotniki pragmatike in neprijetni uradništva so preprečili to. Zakonodavni odbor se posvetuje in sklepa o načrtu, a prebrčan sem, da zakon ne bo stopil v veljavo, dokler se ne reorganizira davčni sistem, dokler se ne zednačijo davki po vsej državi in ne zvišajo državnih dohodki, slednje pa ima hude nasprotnike v vladni stranki sami. V dvanajstih mesecih za mesec julij avgust in september se ne nahaja niti ena para za zvišanje dražinskih doklad, tako da je naš položaj brezupen. Uradništvo pa ne more nič več čakati na zdato pomoč; če te ne bo nanovemo vsi konkurz. Izjavljam javno in jasno, da bo učiteljstvo solidarno z drugim uradništvom v boju v obupnem položaju in šlo do skrajnosti v dosego svojih zahtev.

O čemurkoli naj poročam, povsod samo negativni uspehi: načrti zakonov za osnovne in meščanske šole ter učiteljska leže nedotaknjeni na mizi ministra prosvete; učiteljice poročene z državnimi uradniki, učiteljice ženskih ročnih del in otroške vrtarice še vedno trpe krivico ki se jim je prizadajala; učitelji upokojeenci še vedno niso dobili onih par, ki jim gredo po zakonu, četudi je poverjeništvo v vseh teh kričeče krivičnih slučajih nešteto krat ustno in pismeno brez uspeha posredovalo na vseh merodajnih mestih.

Od prevrata sem je naša opravičena zahteva, da dobimo v ministrstvu prosvete referenta za osnovne šole v Sloveniji kakor ga ima srednje šolstvo. Toda zaman ves naš trud, niti te malenkosti nismo mogli doseči. Nekateri listi so prinesli pred nekaterimi dnevi vest, da je tovariš Flere imenovan za referenta. Toda ne! Tudi ta vest je preuranjena. Dotični akt še vedno leži nerešen v ministrstvu prosvete.

Srce me boli da vam, tovariši in tovarišice, ne morem podati boljšega in bolj razveseljujega poročila. Toda ne obupajmo! Sursum corda! Učitelj je važen trojčnik! Prestali smo že hujske čase, hodili že po strmejši in še bolj trnjevi poti na Kalvarijo. Zato bo šel tudi ta kehl trpljenja mimo nas v boljše in lepšo bodočnost. Le ne obupajmo, temveč ooidimo pogumno in vztrajno na delo!

S tem otvarjam delegacijsko zborovanje in Vas vse bratski pozdravljam!

TAJNIŠKO POROČILO ZA ČAS OD 4. SEPTEMBRA 1922 DO 7. JULIJA 1923.

(Poročal strokovni tajnik tov. Rudolf Dostal v Ptuj dne 7. julija 1923.)

Naše nacionalno stališče.

Prvič zboruje danes napredna slovenska učiteljska organizacija na ptujskih tleh, prvič v vsej dolgoletni dobi svojega obstoja. Saj pa poprej tudi ni bilo mogoče, kajti na teh naših domačih slovenskih tleh so gospodovali tuji gospodarji. V domačem domu je zapovedoval — tujec, Nemeč. Ravno Ptuj je bilo ono središče, odkoder se je širil strup takozvanega »Stajercijanstva«, onega zlega duha daleč naokrog in grozil vedno bolj raznarodovati naše pleme na severni graniči naše domovine. A duh starih rodoljubov: Božidara Raiča, Matije Murka, Stanka Vraza in še mnogih velmož se je krepko upiral temu početju, ki je le polagoma napredovalo in se je popolnoma ustavilo šele s pridobitvijo naše nacionalne svobode po vojnem prevratu. S starodavnega ptujkega gradu nas pozdravlja duh njegovega nekdanjega lastnika velikega upornika Petra Zrinjskega.

Danes smo prosti naših zatirateljev! V lastni hiši smo sami gospodarji. V veliko zadoščenje nam je, da zborujemo danes v tej nekdanji nemški kuli, ki je bila trdna postojanka spodnještajerskega Nemštva, močna trdnjava, odkoder se je strejalo — žal — prepogosto tako uspešno na slovenske institucije, ustanove, na stare naše narodne pravice. Otrseli smo se našega narodnega neprijatelja na zunaj, toda notranje še ne popolnoma. Treba bo še ravno v teh krajih mnogo intenzivnega podrobnega dela, dokler ne izgine popolnoma slednji ostanek nekdanjega suženjstva. V to svrhu zahtevamo podpore tudi od strani naše javne uprave, naše vlade. Zato so nam neumljivi ukrepi, nastopi in represalije, naperjeni v zadnjem času baš v tem še ne popolnoma očiščenem severnem delu naše domovine, neodpušljivi, ker tlačijo narodno in državno misel, a podpirajo protidržavno in protinarodno.

Udruženje slovensko učiteljstvo pozdravlja Orjuno kot odlično narodno institucijo kot krepko nositeljico narodne in državne ideje. Zato kličemo upravnim našim faktorjem: podpirajte to našo narodno organizacijo in ne ovirajte je v idealnem njenem stremljenju! Našemu članstvu toplo priporočamo sodelovanje in vsestransko podporo. Zakaj, od naših narodnih pravic, pridobljenih s krvjo in žrtvami, ne odnehamo niti za las in kličemo na vse grlo: **Tukaj smo in tukaj ostanemo!** To je naše posestno stanje, s katerega se ne umaknemo! Nasprotno hočemo še vzbujati sebe in svojo dečo, da pridobi čimprej nazaj vse to, kar je s stališča pravice naše pred Bogom in pred ljudmi.

Naša neodrešena domovina.

Pozdravljamo našo neodrešeno domovino, toda ne več s solzami kot prvo leto naše narodne nesreče. Pozdravljamo jo s srdom in gnjevom nad njenimi tlačitelji, ki se tako radi ponašajo s svojo dvatisočletno kulturo. Iz zased. ozemlja nam prihajajo leto za letom slabša in temnejša poročila. Teško je življenje tam spodaj v našem Primorju, težko tamkaj v tužnem našem Korotanu. Odgovor temu je zaenkrat samo eden in edini: Naša vzgoja bodi skoz in skoz nacionalna! Ta postulat se izvaja dosledno vsepovsod in dosega zadnje gorsko selo, dokler ne zasine onj dan, ki ga je v preroškem duhu gledal naš goriški slavček, ko je naročal Soči, naj »tujce zemlje lačne vtopi!« Dotlej pa pripočamo intenzivno in podrobno narodno-

obrambno delo, tako v šoli kot v naših društvi in organizacijah: v Ciril Metodovi družbi, Jugoslovanski Matici, Sokolu in Orjuni.

Ravno te dni, ko zborujemo mi tukaj, zborujejo naši primorski tovariši in tovarišice v Gorici, Goriško učiteljsko društvo praznuje svoj jubilej, 50letnico svojega obstoja. Vaše slavje je skromno, pač kolikor je v danih razmerah dopustno. Dobro razumemo, koliko neizgovorjenih misli leži v Vaših dušah, koliko latentne sile je zaklenjene v Vaših srcih, koliko je treba samozatajevanja v Vašem delu in življenju. Vsi, kismo Vašipo krvi, imenu, Vaši bratje in sestre Vam kličemo: vztrajajte, tudi Vam vstane dan odrešenja!

Narodno-prosvetno delo.

Delo na polju narodne prosvete je močno razpredeno po celi Sloveniji, toda še vse premalo intenzivno in premalo organizirano. Naši prosvetni delavci imajo sedaj v narodno-prosvetnem odseku močno oporišče, kjer naj se to delo sistematično organizira, zbira naj statistiko predavanj, glediških iger itd. v smislu poslovnika, ki ga je sestavil urednik tov. Ivan Dimnik z njemu lastno točnostjo in bo o njem poročal današnji delegacija.

Narodno-prosvetnega dela nikakor ne smemo podcenjevati. Tu ne velja nobeno opravičevanje in ne drži nikak izgovor. Kdor hoče narodu dobro, — pa tudi sam sebi in svojemu stanu, bo delal, kjerkoli se mu nudi prilika: pri sokolskem naraščanju, v knjižnici, na glediškem odru, kjer pač čuti zmožnosti oziroma kjer uvidi potrebo sodelovati. Imejte povsod skrb za šolodraslo mladino. Kdor ima mladino v rokah, vpliva na bodočnost naroda. In kakršna mladina — tak narod!

Naša samozobrazba.

Pri tej priliki omenjamo, da je privedilo naše članstvo nad 100 predavanj najrazličnejše vsebine pri okrajnih učiteljskih društvi, katero število se mora v najbližji bodočnosti najmanj podvojiti in potrojiti. Prav posebno pa še podčrtavamo, da so naši člani marljivo in uspešno sodelovali pri ljudskih vseučiliščih v Mariboru, Celju in na Jesenicah. — Delovanje šolskega odra je visoko preseglo lansko leto, vendar bi bila tudi tukaj na mestu večja enotnost in sistematična urejenost.

Pregled našega organizacijskega poslovanja.

UJU poverjeništvu Ljubljana se je tako v preteklem poslovnem letu kot vsa leta svojega obstoja zavedalo, da je del državne učiteljske organizacije, ki strogo temelji na državnem, narodnem in stanovskem edinstvu. V tem smislu so bili stiki našega poverjeništvu s centralo ves čas trajni in iskreni. — Omeniti je izpremembo v vodstvu osrednjega UJU v Beogradu, kjer je radi bolehnosti odstopil bivši predsednik tov. Mihajlo Jovič, in je stopil na njegovo mesto urednik Narodne Prosvete tov. Milutin Stanković. Dne 20. 21. in 22. oktobra l. l. se je vršila glavna skupščina v Sarajevu, o kateri se poteku so obširno poročala naša stanovska glasila. Na skupščini se je v glavnem razpravljalo o programu UJU, o osnovno-šolskem zakonu in o pragmatiki. Žal, ni o vsem tem do danes izvedena nobena točka. — S stališča enotne organizacije želimo, da objemaj disciplinirano vse jugoslovensko učiteljsvo v državi. Po zadnji statistiki naše centrale zavzema sorazmerno naše poverjeništvu prvo mesto in obsega domala vse slovensko učiteljsvo. Naj bi mu skoro sledile še ostale pokrajine in poverjeništa! — Dne 6. in 7. maja t. l. se je vršila seja glavnega odbora UJU v Beogradu. Člani, zastopniki našega poverjeništvu, so na tej seji iznesli znane »materijalne pravne zahteve slovenskega učiteljsva«, ki so bile priobčene v našem stanovskem glasilu in mnogih drugih listih. Tako v tem slučaju kot pri vsaki drugi priliki naše poverjeništvu ni nikdar zamudilo dolžnosti in prilike, opozarjati centralo na nujnost, važnost in upravičenost tako splošnih zadev našega stanu in članstva kot zasebnih interesov organiziranih posameznikov.

Statistika članstva.

Naše poverjeništvu je štel v preteklem poslovnem letu v 32 okrajnih društvih 2446 članov. To članstvo, razdeljeno na posamezna okrajna društva, izkazuje nastopni pregled:

	l. 1922	l. 1923
1. Brežiško-Sevniško učit. dr.	66	67
2. Celjsko učit. društvo	129	132
3. Črnomeljско učit. društvo	76	69
4. Gornjegrajsko učit. dr.	28	30
5. Kamniško učit. društvo	80	78
6. Kočevsko učit. društvo	77	66
7. Konjiško učit. društvo	56	53
8. Kozjansko učit. društvo	25	28
9. Kranjsko učit. društvo	114	110
10. Krško učit. društvo	127	116
11. Laško učit. društvo	101	101
12. Svetolenarsko učit. društvo	32	42
13. Dolnje-Lendavsko učit. dr.	45	40
14. Logaško učit. društvo	78	76
15. Litiško učit. društvo	75	77
16. Ljubljansko učit. društvo	198	183
17. Ljubljansko-okoliško učit. dr.	135	128
18. Ljutomerško učit. društvo	62	68
19. Marenberško učit. društvo	35	32
20. Mariborsko učit. društvo	124	122
21. Mariborsko-okoliško učit. dr.	117	113
22. Mežiško učit. društvo	44	43
23. Novomeško učit. društvo	96	82
24. Ormoško učit. društvo	49	55
25. Mursko-Soboško učit. društvo	94	86
26. Ptujsko učit. društvo	135	137
27. Radovljiško učit. društvo	108	96
28. Savinjsko učit. društvo	31	33
29. Slovenjebistriško učit. društvo	50	51
30. Slovenjgraško učit. društvo	32	32
31. Šmarnsko-Rogaško učit. društvo	67	66
32. Šoštanjško učit. društvo	41	34

Skupaj 2517 2446

Število letošnjega članstva izkazuje proti lanskemu majhen upadek, ki gre na račun samostojne organizacije meščanskošolskega učiteljsva.

Notranje poslovanje.

Širji sosvet je imel 2 seji: eno na Bledu o priliki pokrajinske skupščine, drugo 28. decembra pr. l. Ožji sosvet je reševal tekoče zadeve v 6 sejah. Poročila o teh sejah so se objaviiale sproti v našem stanovskem glasilu. Vložni zapisnik šteje nad 500 števil; tu seveda niso všteti mnogobrojni dopisi in rešitve strokovnega tainštva, ki jim ne vem števila.

V nastopnem podajam kratek pregled notranje organizacijskega dela našega poverjeništvu. V tej poslovni dobi so se vršile volitve novih zastopnikov učiteljsva za bodočo dobo dveh let v višji šolski svet. Te volitve so zopet pokazale, kako ogromno večino učiteljsva ima naša organizacija za seboj in kako izborna disciplinirane so naše vrste. Naša organizacija je združila nase nad 2500 glasov. Kljub samostojni kandidatni listi s strani društva meščansko-šolskega učiteljsva.

Tekom zadnje poslovne dobe se je mnogo govorilo o likvidaciji pokrajinske uprave. Na šolskem polju bo nadomestila dosedanje prosvetno upravo (oddelek za prosveto in višji šolski svet) takozvana prosvetna delegacija, na čelu li prosvetni delegat pod neposrednim nadzorom in kompetenco ministra prosvete. V direktnem področju te delegacije bo med drugim razmeščanje učiteljsva, ne na postavljanje odpuščanje ali premeščanje iz ene oblasti v drugo. Naša organizacija se je izrekla za **takošnje ukinitje oddelka za prosveto** iz trojnega vzroka: ker zavira točno in redno uradno poslovanje in je tako nepotrebna inštanca med višjim šolskim svetom in ministrstvom prosvete, dalje je tu prilika za redukcijo, o kateri se zadnji čas že toliko govori, in je naša pokrajina edina ki ima dve prosvetni inštanca. Inštanca višjega šolskega sveta se pa ne da odpraviti vse dotlej, dokler ne stoji v veljavo novi šolski zakon, ker ima zakon o sestavi višjega šolskega sveta z dne 23. januarja 1921, ki ga je sprejela skupščina in podpisal kralj, nasus, ki odreja izven vsakega dvoma dobo in veljavnost tega zakona. Glasi se: »Dokler ne stoji v veljavo nov šolski zakon...« Izrecno naglašamo, da solidarno vztraja slovensko učiteljsvo na sedanji formi te šolske korporacije za kar smo se borili že dolga leta in kjer imamo svoje voljene zastopnike, ki uveljavljajo mišljenje učiteljsva.

Hud udarec za našo pokrajino je bilo **reduciranje prosvetnega proračuna za Slovenijo**, kjer so se črtale znane postavke: funkcijske doklade šolskih voditeljev, eskurendne šole okrnjeni prejemki učitelje ženskih ročnih del itd. Tako črtanje je bilo tudi s pravneza stališča popolnoma nelegalno, osobito glede voditeljskih doklad, ki so potom dekreta postavno združene s prejemki šolskih voditeljev in se tu zakonito ne more ničesar izpreminjati najmanj do novega šolskega zakona. Naše poverjeništvu se je v tej zadevi obrnilo takoj na našo centralo na ministrstvo prosvete in financ v Beogradu, predložilo je spomenico tudi glavni skupščini v Sarajevu, toda po vsej priliki se

to brezpravno črtanje navedenih postavk ne bo popravilo tudi v prihodnjem proračunu. **Opozarjamo samo na to, da se s takim postopanjem budi v vzajna nezupanje v državno upravo. Ali je pa to v korist državni misli, o tem naj razmišljajo naši vladni voditelji v Beogradu!**

In tako ni čuda, da postajajo naše zahteve po **samostojnem referentu osnovnega šolstva za Slovenijo** čim dalje bolj silne in nuje, ker so utemeljene v potrebi. Neumljivo nam je, da se v ministrstvu tako trdovratno upirajo temu našemu postulatu. Namestu da bi bili sami toliko uvidevni in bi v interesu dobre in točne uprave sami poklicali strokovnjake iz pokrajine, so gluhi in nedostopni za naše upravičene in utemeljene zahteve, ki trajajo že od prevrata sem. Zato kličemo ponovno na današnji delegaciji merodainim faktorjem v Beogradu: **Daite nam našega referenta, strokovnjaka za osnovno šolstvo v Sloveniji! Nikakor ne odnehamo od te naše zahteve, dokler nam je ne izpolnite!**

Gmotno vprašanje in pragmatika.

Najprej nekoliko v splošnem o našem gmotnem vprašanju. Dočim smo vsako leto kolikor toliko registrirali vsaj nekoliko zadovoljivega poviška, moramo letos z vsemi drugimi javnimi nameščenici konstatirati da smo na kraju svojih moči. Poviška s 1. marcem ne moremo označiti kot odpomoči ker se je naš položaj istočasno na eni strani vsled horendnih zvišani cen živil in stanovanj neprimerno še poslabšal, na drugi strani se je na te malenkostne poviške potom listov in javnosti že dolge mesece poprej opozarjalo in se je končno svoj namen tudi doseglo: **Razmere se niso zboljšale. Zahtevali in upali smo na nabavni prispevek, zahtevali smo zvišanje draginskih doklad toliko da nam naša rodbina, naša deca ne gladije, zahtevali smo skromnega kruha nikar bele pogače — vse zastoni!**

Vrgli so nam 1. marca beraške nare kot se vrže prosiaku na ulici miloščno. Eno lahko mirno in svestno konstatiramo: ni zmisla za bedno stališče javnega nameščenca v državi! Vlada na stoji pasivna ob strani in minister cinično vprašuje poslanca: odkod vzeti? To je njegova stvar, zato je tu! Ako pa ne zna, oziroma ne more ali noče, naj izroči vatei drugim. Sicer bi mu na njegovo vprašanje lahko odgovorili: Vzemij tam, kjer je preveč — in sicer pridobljeno z vse drugim delom kot za državo — in priloži ti, kie je premalo!

Enak je bil postopek s pragmatiko, saj je šla vzporedno z našim gmotnim vprašanjem. Zadnji čas smo čuli še vse bolj črne vesti. Predzadnja številka »Narodne Prosvete« je poročala da našega stanu sploh ne nameravaio privzeti v pragmatiko in da učiteljsvo glede zboljšanja materialnega položaja nima ničesar od nje pričakovati. Takoi na to vest je sporočilo naše poverjeništvu centrali v Beograd, naj pošlje svojega zastopnika na našo pokrajinsko skupščino da osebno poda tu informacije navzočim zborovalcem. Medtem je »Narodna Prosveta« svojo prvo vest dementirala. Na našo vlogo smo pa sprejeli tik pred odhodom iz Ljubljane nastopni odgovor, ki ga podajam doslovno: »Povodom Vašega akta br. 327 od 27. v. m. u kome tražite informacije o zakonu o činovnicima, predsednik našega Udruženja išao je danas lično kod r. ministra prosvete i molio ga, da da određenu izjavu o tome: hoće li i kako činovničkim zakonom biti rešeno i materialno pitanje učitelja, i kako će biti rešeno pitanje učiteljske stalnosti.

G. minister je odgovorio ovo:

»1. Da i on i cela vlada stoji na stanovištu da zakon o činovnicima treba da obuhvati i učiteljske plate.

2. Da je on povodom toga spremio predlog o učiteljskim platama, po kome učitelji ulaze u II. kategoriju i raspoređuju se od 5. — 2. grupe zaključno.

3. Da će proučiti predlog našeg Udruženja i učitelja poslanika u kome se traži, da učitelji u pogledu plata počinju sa 5. a završuju zaključno sa I. grupom II. kategorije, i da čim polože praktični izpiti prelaze u glavnu grupu II. kategorije.

4. Da će novi projekt zakona o narodnim školama u roku od tri dana biti kratkim putem upućen nedosredno zakonodavnom odboru.

5. Da će odredba čl. 224. zakona o činovnicima, po kojoj se svi činovnici stavljaju na raspoloženje, obuhvatiti sve činovnike pa i učitelje samo ne one č-

novnike koje bira skupština (kao n. pr. državne savetnike). Ali on izjavljuje, da to neće izazvati nikakve velike premeštaje.

Predsednik je u ime Udruženja izjavio, da učiteljsvo ostaje kod svojih zahteva u pogledu plata, i obrazložio je, da pravilnost zahteva, da se naša predstavnika uvaži. Isto tako izneo je sve razloge koji govore u prilog toga, da se učiteljska stalnost očuva u potpunosti. G. ministar je obećao da će o tome ponovo razgovarati i sa učiteljima — poslanicima.

To so torej zadnje naše informacije, ki smo jih prejele v zadevi našega gmotnega vprašanja oziroma pragmatike. Opozarjamo tukaj javno vlado naj se nikar ne igra z najvitalnejšimi interesi javnega nameščenca, zakaj činovniško vprašanje je danes državno vprašanje. Leto za letom prosimo, kličemo, zahtevamo! Danes pa že obupujemo, ker smo na koncu svojih sil. Daite nam kruha!

To je v kratkem pregled boja za kruh, za naše materialno vprašanje. In bodi prepričan vsak naš član od Kulpe pa gor do skrajne meje Mežiške doline da je naše poverjeništvu storilo v tem pogledu popolno svojo dolžnost in si nima očitati tudi naimanje, da bi kdakoli zamudilo kako priliko in trenutek sodelovati v akciji za zboljšanje naših gmotnih razmer.

Za upokoence.

Preostaja mi še nekaj specialnih zadev. Tu imamo najbednejše med bednimi, naše upokoence, ki jim je nakazana penzija v kronski valutii. A med njimi jih je okroglo 50, ki jim pritiče prevod na dinarske pokojnine po zakonu iz l. 1919. Vse vloge, intervencije urgence, peticije, osebna posredovanja ne izdajo ničesar. Po vsej priliki čakajo merodaini faktorji, da bodo ti bedniki eden za drugim pomrli, kar se tudi že godi in si bodo potem nad vsem umili roke. To se jim lahko posreči, saj so minila že štiri leta, odkar ti upokoenci tiraio zadevo, kj jim io priznava zakon.

Stanarina in ogrev.

Enako je z izpolnitvijo čl. 33. zakona o narodnih šolah z dne 23. julija 1919 glede stanarine in ogreva, česar pokrajine, razen Srbije in Črne gore ne sprejemajo. Tudi tozadevno smo ukrenili vsa mogoča in razpoložljiva pota, a uspeha do danes nikakega. V dobitu centrale, ki smo ga preieli pred našo skupščino, nam o tej stvari sporočajo: Odnosno čl. 33. zakona od 23. julija 1919 izjavili su u ministarstvu prosvete da stan i ogrev treba da daju opštine, i da to pitanje, dok se novi zakon ne donese, ne može biti rešeno. — Mi smo vedno zahtevali, da reši to vprašanje država, borbe z občinami v tej zadevi si lahko predstavljamo.

Za poročene učitelje.

Nerešeno je tudi vprašanje polovičnih draginskih doklad z državnimi uradniki poročenih učiteljev. Nešetokrat smo o tej stvari opozarjali na primitivno upoštevane načela, za enako delo — enako plačilo! Štedite na državnem denarju drugod, naši boste sto in sto prilik tukaj na ne odtrgute že itak grenko zaslužnena plačila.

Vse to navajamo v informacijo na adresu vlade, ministrstva, organov javne uprave, v informacijo zato, ker so gotovo že pozabili, da so to naše večletne zahteve, ki jih vsako leto obnavljamo. In naj ne pride kdo, da bi nam očital slovenski separatizem. Saj so to skupne zadeve učiteljsva v celi državi. Ker se smatramo brate, si poglejmo jasno iz oči v oči in si govorimo neovrgljivo resnico, ki se glasi: zboljšanje javne uprave. Dokler se to ne zgodi, smo še daleč od zadovoljstva v državi, daleč od ujedinenja, ne samo teritorialnega temveč tudi duševnega, ki je naš končni cilj. In če vam nudimo delavcev, ne branite se jih. Končujem z istim apelom na naše članstvo kot v začetku svojega poročila: vzgojimo nacionalno našo mladino, da se nam posreči vzgojiti za bodočnost eno in isto jugoslovenski, eno enotno dušo jugoslovensko!

(Nadaljevanje sledi).